

Деякі проблеми оцінювання перекладів студентів

Теоретичні та методологічні аспекти навчання перекладу відображені у працях відомих науковців, однак одним із спірних питань в процесі викладання перекладу, до вирішення якого немає єдиного підходу та не розроблені єдині критерії, є його оцінювання. Дослідники, які займаються проблемами оцінювання перекладу вважають, що вже саме визначення оцінювання перекладу (“translation evaluation”, “translation criticism”, “translation assessment” та “translation quality assessment”) викликає певні труднощі [1: 42-62]. Більшість дослідників теорії та практики перекладу вважають оцінювання перекладів суб'єктивним і визнають той факт, що об'єктивне оцінювання перекладів студентів є надзвичайно складним [2: 326-344].

Слід відмітити, що у теоретичних дослідженнях, присвячених проблемам оцінювання компетентності студентів-перекладачів основна увага приділяється оцінюванню студентів викладачем, а питання самооцінювання та оцінювання сокурсниками розроблено недостатньо.

Незважаючи на те, що викладачі вузів є висококваліфікованими спеціалістами в галузі іноземних мов та теорії та практики перекладу, вони не завжди інформують студентів щодо критеріїв оцінювання перекладів до проведення іспитів і недостатньо уваги приділяють диференціації критеріїв оцінювання в процесі навчання та під час проведення іспиту.

На думку Ф.Фарахзад, двома основними критеріями при оцінюванні кожної одиниці перекладу (вона пропонує вважати одиницею перекладу речення) є:

- 1) точність, тобто переклад має точно передавати інформацію та
- 2) відповідність, тобто речення мають бути правильними по структурі [3].

Не можемо погодитися з її твердженням, що переклади, які передають основне значення іншомовного тексту, але не звучать на мові перекладу, вважаються виконаними наполовину, тоді як неточні переклади не заслуговують ніякої оцінки, адже навіть ці неточні переклади є результатом певної роботи студента, і вони мають бути також оцінені.

Результати оцінювання перекладів студентів дають їм можливість порівняти свої знання з іншими студентами, викладачам – оцінити ефективність своєї роботи і необхідність внесення певних змін до програм.

Одним із методів оцінювання, який вважається достатньо об'єктивним, є тестування. Метою першого тесту, який ми проводимо із студентами – перекладачами, є визначення рівня володіння вміннями та навичками перекладу після закінчення середньої школи. Викладачі, які складають дані тести, мають добре знати програмні вимоги з іноземних мов середньої школи та відповідного вищого навчального закладу. За результатами даного тесту студенти підрозділяються на групи та вносяться певні зміни до навчальних програм.

Протягом семестру проводяться діагностичні тести, які допомагають виявити слабкі місця у знаннях студентів та скоректувати процес навчання. Так, наприклад, якщо при тестуванні студента на початку семестру виявлені проблеми з перекладом певних граматичних конструкцій, і вони знову повторилися при повторному тестуванні, то слід індивідуально попрацювати із студентом для допомоги йому у оволодінні необхідними навичками. Однак, працюючи над перекладом граматичних конструкцій, основну увагу слід звернути на передачу змісту тексту шляхом використання граматичних конструкцій мови перекладу [4].

В процесі навчання перекладу студентам можуть бути запропоновані наступні тестові завдання різного рівня складності:

- підібрати еквіваленти до термінів, які дані у довільному порядку;
- прочитати речення та їх переклади, виправити помилки у перекладах;
- порівняти два переклади одного тексту, оцінити їх слабкі та сильні сторони.

В результаті тестування ми отримуємо кількісний результат ступеня компетентності студента у певній галузі знань. Тест (як письмовий, так і усний) складається із певної кількості завдань, правильні відповіді на які підраховуються. Але викладач не має обмежуватись лише кількісним результатом. Викладач має проаналізувати неправильні відповіді, щоб з'ясувати, у скількох студентів вони повторюються, і чи свідчать вони про відсутність важливих для перекладу вмінь та навичок. Слід зауважити, що результати тесту з технічного перекладу більш достовірні, ніж з художнього перекладу, при якому одне й те ж слово може мати декілька синонімів. При оцінюванні перекладу слід враховувати, чи був студент попередньо повідомлений, для кого призначений переклад.

По закінченні курсу проводиться підсумковий тест, на підставі якого вирішується, чи студент оволодів матеріалом, чи йому слід повторити курс. Однак, якщо результати підсумкового тесту нижчі, ніж передбачалося викладачем, то це означає, що тестування протягом семестру було невірною сплановане, і за його результатами не проводилась відповідна робота. Ми цілком погоджуємося з думкою Хітона Дж., що діагностичне тестування не має проводитись запізно, адже тоді буде занадто важко зняти напруженість у процесі навчання [5].

Достатньо новим способом оцінювання є оцінювання за допомогою портфоліо (portfolio assessment). Портфоліо – це файл, який студенти заповнюють протягом семестру або курсу, і в якому вони обирають, які

з виконаних завдань вони вважають за потрібне оцінити для підсумкової оцінки. Викладачі можуть визначити мінімальну кількість завдань на тиждень або на два тижні, які мають бути включені у портфоліо. Оцінювання за допомогою портфоліо займає багато часу у викладача, але його перевагою є те, що викладачі можуть регулярно спостерігати та оцінювати роботу студентів [6].

Викладачі курсу теорії і практики перекладу не часто звертаються до творчих робіт типу есе. Студенти – перекладачі не пишуть про переклад в цілому, але їм можна дати певні завдання – наприклад, прокоментувати застосування певної теорії при перекладі текстів країнознавчого характеру. При аналізі недоліків перекладу студенти мають не тільки констатувати, але і пояснювати їх причину.

При роботі з лексикою, пов'язаною з проблемами туризму, викладач може дати таке завдання – поясніть різницю при перекладі термінів 'health tourism' і 'medical tourism'. Слід відмітити, що для правильної відповіді студенти мають знати предмет перекладу – історію розвитку туризму.

У теоретичних дослідженнях, присвячених оцінюванню перекладів студентів, основна увага приділяється його оцінюванню викладачами, тобто виставленню певної оцінки. Ми поділяємо точку зору Дж. Кангелозі, відповідно якій оцінка має супроводжуватись описовими поясненнями, а саме:

- ваші помилки у перекладі пов'язані із неправильним вживанням прийменників; повторіть даний граматичний матеріал перед виправленням помилок;

- подумайте, кому призначений переклад, перш ніж почнете перекладати;

- у вашому перекладі занадто багато граматичних помилок, щоб я зміг його оцінити;

- вважаю, що ви дійсно відчули, що хотів передати автор.

Однак, деякі студенти не можуть об'єктивно оцінити свої переклади та отримані оцінки. Після виконання завдання з перекладу їм можна запропонувати дати відповіді на запитання по самооцінюванню, а саме:

- я зрозумів текст при першому читанні (так, ні)

- мені прийшлося користуватись словником (часто, рідко, не користувався)

- мені прийшлося звертатись до довідкової літератури (часто, рідко, не звертався)

- я відчуваю, що мій переклад відповідає тому, що хотів передати автор (так, ні)

- у мене не виникало складнощів при перекладі (так, ні) [6].

Після відповідей на поставлені викладачем запитання, студенти вже частково отримують інформацію про рівень своєї підготовки як перекладача.

Велику увагу слід приділити роботі по оцінюванню студентами перекладів своїх сокурсників. Першим етапом роботи може бути порівняння із своїм перекладом, виявлення відмінностей та неточностей у перекладі. Ми підтримуємо думку, що студенти мають спочатку працювати з тими сокурсниками, з якими вони почувають себе зручно, а після цього перейти до оцінювання перекладів інших студентів [7].

Викладачам слід пам'ятати, що процес навчання студентів перекладу – це не процес підготовки до оцінювання, а процес оволодіння вміннями та навичками перекладу для майбутньої роботи. Ми вважаємо, що результати оцінювання показують не лише рівень знань студентів, а, насамперед, ефективність роботи викладача.

Велике значення має зв'язок вищих навчальних закладів з майбутніми роботодавцями, адже інформація щодо якості перекладацької роботи випускників допомагає зробити певні висновки та внести зміни як у процес викладання та оцінювання, так і безпосередньо у навчальні програми.

Література

1. Nicholson N.S. Translation and Interpretation / Applied Linguistics and Related Disciplines Annual Review of Applied Linguistics. – 1995. – PP.42-62.
2. Williams M. The Application of Argumentation Theory to Translation Quality Assessment. – Meta, XLVI, 201. – PP. 326-344.
3. Farahzad F. Testing Achievement in Translation Classes. – Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Co, 1992. – 786 p.
4. Larson M.L. Meaning-Based Translation: A Guide to Cross-Language Equivalence. – New York and London: University Press of America, 1984. – 637 p.
5. Heaton, J.B. Classroom Testing. – New York: Longman, 1990. – 561 p.
6. Cangelosi J. Classroom Management: Strategies. Gaining and Maintaining Students' Cooperation. 4th ed. – USA: John Wiley&Sons, 2000. – 567 p.
7. Carol Ann Goff-Kfour. Testing and Evaluation in the Translation Classroom. – <http://accurapid.com/journal>.